

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	3	3	6
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	4
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 4th Semester

(2054)

PUBLIC ADMINISTRATION (In all Mediums)

Paper : Financial Administration

(With Special Reference to India)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. 1 which is compulsory. Select **ONE** question from each Unit.

1. Answer any **NINE** short answer-type questions in about **25-30** words each :

(i) Define Budget.

(ii) What do you mean by Appropriation Bill and Finance Bill?

(iii) Concept of deficit financing.

(iv) Define propriety audit.

(v) Write three functions of the Union Ministry of Finance.

- (vi) What is public debt ?
- (vii) List the functions of Public Accounts Committee.
- (viii) Give two functions of CAG of India.
- (ix) List steps in budget preparation.
- (x) What are cut motions ?
- (xi) Explain Rule of Lapse.
- (xii) Two sources of finance of the Union Government.

2×9=18

UNIT-I

- 2. Discuss in detail the concept, types and principles of budget. 18
- 3. Discuss the meaning, significance and scope of Financial Administration. 18

UNIT-II

- 4. Discuss aspects of Centre-State financial relations in India. 18
- 5. Explain the organization, functions and role of Union Ministry of Finance. 18

UNIT-III

- 6. Discuss the functions and role of Comptroller and Auditor General of India. 18

7. Explain the following concepts :

- (a) Fiscal Deficit
- (b) Appointment of CAG of India
- (c) Performance Audit.

6×3=18

UNIT-IV

8. Discuss different ways in which legislative exercises control over public expenditure. 18

9. Discuss the composition, functions and role of Estimates Committee. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- सभी में से पांच प्रश्नों का उत्तर दीजिए। प्रश्न न. 1 जो कि अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।

1. किन्हीं नौ लघुउत्तरीय प्रश्नों का उत्तर 25-30 शब्दों में दें :-

- (i) बजट को परिभाषित करें।
- (ii) विनियोग बिल और वित्त बिल से आप क्या समझते हो ?
- (iii) घाटे के वित्तपोषण की अवधारणा।
- (iv) औचित्य लेखापरीक्षा को परिभाषित करें।
- (v) केंद्रीय वित्त मंत्रालय के तीन कार्य लिखिए।

- (vi) सार्वजनिक ऋण क्या है ?
- (vii) लोक लेखा समिति के कार्यों की सूची बनाएं।
- (viii) भारत के CAG के दो कार्य बताइये।
- (ix) बजट तैयार करने के चरणों की सूची बनाएं।
- (x) कटौती प्रस्ताव क्या है ?
- (xi) चूक के नियम की व्याख्या करें।
- (xii) केंद्र सरकार के वित्त के दो स्रोत। 2×9=18

यूनिट-I

- 2. बजट की अवधारणा, प्रकारों एवं सिद्धांतों पर विस्तार से चर्चा करें। 18
- 3. वित्तीय प्रशासन के प्रयोजन, महत्व और दायरे पर चर्चा करें। 18

यूनिट-II

- 4. भारत में केंद्र-राज्य वित्तीय संबंधों के पहलुओं पर चर्चा करें। 18
- 5. केंद्रीय वित्त मंत्रालय के संगठन, कार्यों और भूमिका की व्याख्या करें। 18

यूनिट-III

- 6. भारत के नियंत्रक एवं महालेखा परीक्षक के कार्यों और भूमिका पर चर्चा करें। 18

7. निम्नलिखित अवधारणाओं की व्याख्या करें :-

- (a) राजकोषीय घाटा
- (b) भारत के CAG की नियुक्ति
- (c) निष्पादन लेखापरीक्षा।

6×3=18

यूनिट-IV

8. सार्वजनिक व्यय पर विधायी अधिकार नियंत्रण के विभिन्न तरीकों पर चर्चा करें।

18

9. प्राक्कलन समिति की संरचना, कार्य और भूमिका पर चर्चा करें।

18

(पंजाबी अनुवाद)

नੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਲਘੁ ਉੱਤਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :

- (i) ਬਜਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (ii) ਨਿਯੋਜਨ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਬਿੱਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (iii) ਘਾਟੇ ਦੇ ਵਿੱਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।
- (iv) ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਆਡਿਟ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (v) ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।

- (vi) ਜਨਤਕ ਕਰਜ਼ਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (vii) ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
- (viii) ਭਾਰਤ ਦੇ CAG ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਜ ਦੱਸੋ।
- (ix) ਬਜਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
- (x) ਕਟੌਤੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀ ਹਨ ?
- (xi) ਭੁੱਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (xii) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤ ਦੇ ਦੋ ਸਰੋਤ। 2×9=18

ਯੂਨਿਟ-I

- 2. ਬਜਟ ਦੇ ਸੰਕਲਪ, ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 3. ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਰਥ, ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- 4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਵਿੱਤੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 5. ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸੰਗਠਨ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

- 6. ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

7. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ :

(a) ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ

(b) ਭਾਰਤ ਦੇ CAG ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ

(c) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਆਡਿਟ।

6×3=18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਜਨਤਕ ਖਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18

9. ਅਨੁਮਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18